

Подібні ідеї у певній мірі суголосні позиції А. Флієра про культуру як системний комплекс нормативних форм людського співжиття, як «інструмент регуляції практичної соціальної поведінки людей, нормування цієї поведінки, навчання їй, пропаганди її в символічних образах тощо»¹²⁹. У таких «нормативних», або «функціональних» теоріях пізнавальне поле культурології звужено до комплексу ціннісно-нормативних механізмів соціальної організації, регуляції й комунікації людей, їх конвенцій з приводу допустимості способів задоволення потреб, що й стає предметом наукового аналізу. Це переорієнтовує науку з історії культури (яка зазвичай ґрунтується на історії професійного мистецтва) на рівнозначне вивчення культури політичної, ідеологічної, наукової, комунікативної, мілітарної, сексуальної тощо. Така культурологія – не про «вищі культурні цінності», а про культурні фактори структурно-функціональної організації соціальної взаємодії.

Отже, сучасна культурологія у своїх коливаннях від однієї крайнощі – нелегітимної й несформованої, до іншої – метанауки у складі конкретних культурорієнтованих дисциплін, усе ще перебуває в стані невизначеності, йде шляхом формування власної дослідницької платформи, шукає свою наукову ідентичність.

ЖІНОЧИЙ ОБРАЗ У МУРАЛІЗМІ МЕТАМОДЕРНУ: ЕСТЕТИКА, ЕТИКА, ТІЛЕСНІСТЬ

Світлицька В.Р., Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса), e-mail: vio_sv@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-9807-8054

Петінова О.Б., Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса), e-mail: oksanapnpu@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-1871-1201

Розглянуто філософсько-естетичний феномен жіночого образу в українському муралізмі крізь призму метамодерністської чуттєвості. Проаналізовано, як мурал у сучасному культурному просторі перетворюється з форми стріт-арту на афективну інфраструктуру публічного мислення, у якій репрезентація жіночого постає не декоративним мотивом, а структурною подією етичного й тілесного досвіду. Зроблено висновок, що жіночі образи в муралізмі метамодерну формують нову гуманістичну парадигму, у центрі якої – тілесність як простір етичного самоствердження та духовного оновлення.

Ключові слова: метамодерн, муралізм, жіночий образ, тілесність, естетика, етика, пам'ять, філософія культури.

¹²⁹ Флієр А. Культурологія: прогноз культури на завтра. *Культура культури*, 2015, 4

THE FEMALE IMAGE IN METAMODERN MURALISM: AESTHETICS, ETHICS, CORPORALITY

Svitlytska V.R., State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky» (Odesa), e-mail: vio_sv@ukr.net, ORCID: 0000-0002-9807-8054

Petinova O.B., State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky» (Odesa), e-mail: oksanapnpu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1871-1201

The philosophical and aesthetic phenomenon of the female image in Ukrainian muralism is considered through the prism of metamodernist sensuality. It is analyzed how the mural in the modern cultural space is transformed from a form of street art into an affective infrastructure of public thinking, in which the representation of the feminine appears not as a decorative motif, but as a structural event of ethical and bodily experience. It is concluded that female images in metamodern muralism form a new humanistic paradigm, in the center of which is corporeality as a space of ethical self-affirmation and spiritual renewal.

Keywords: metamodern, muralism, female image, corporeality, aesthetics, ethics, memory, philosophy of culture.

У контексті дослідження естетики жіночого у просторі мистецтва метамоделну не муралізм перетворився з інструмента політичного протесту або культурного декору на форму публічного філософського мислення – культурної парадигми, яка долає дихотомію постмодерної іронії й модерної щирості, тяжіючи до афективної багатошаровості, нової щирості та онтологічної глибини. У цьому контексті мурал не просто прикрашає публічний простір, а організовує афективне середовище, у якому репрезентація жіночого постає не як декоративний або алегоричний елемент, а як структурна, етична та тілесна подія. На відміну від графіті, що часто функціонують як жест протесту або інтервенції, метамоделний мурал – це афективна інфраструктура, яка вибудовує зв'язки між особистим і колективним, між тілом і міським простором, між пам'яттю і майбуттям. Саме тут з'являється жіноча фігура – не як об'єкт зображення, а як суб'єкт історії, травми, надії, емпатії. В українському контексті це особливо відчутно після 2014 р., коли образи жінок у муралах почали акумулювати національні та особисті травми, репрезентуючи пам'ять війни, материнства, втрати й стійкості. Муралі слід розглядати не лише як стріт-арт, але й філософію. У цьому контексті тіло жінки функціонує як філософська фігура, як те, що А. Гюйссен називає «urban palimpsest» – міський палімпсест, у якому нашаровані особисті та колективні наративи, де архітектура, вуличне мистецтво і людське тіло утворюють взаємопроникну структуру. Жіноче тіло в муралі – це вже не візуальний орнамент, а афективна топологія пам'яті. Такий підхід відкриває новий вимір філософської інтерпретації: мурал як форма любові агапе – самоподарунку, дбайливої присутності, що постає в образах матерів, жінок-берегинь, травмованих дітей, волонтерок.

Особливо промовистим є приклад муралу «Мілана» (автор Sasha Korban), який до повномасштабного вторгнення прикрашав одну зі стін у Маріуполі. Фрагменти муралу зображували семирічну Мілу (Мілану Абдурашитову), яка вижила під час обстрілів Донбасу 2015 р., коли її мати загинула, прикривши доньку собою. Це зображення стало не просто образом трагедії – воно артикулювало те, що Дж. Батлер *називала* тілом у стані вразливості як основою політичної етики. У цьому муралі поєднано тілесну слабкість і метафізичну потугу, що цілком відповідає принципам метамодерної естетики – міжгероїчної, чутливої, дбайливої. У листопаді 2022 р. російські загарбники, які захопили Маріуполь і майже повністю зруйнували місто, знищили і мурал.

У мистецтві метамодерну жіночий образ зазнає глибокої трансформації, виходячи за межі традиційного іконографічного ряду, що колись обмежував його роллю матері, берегині або еротичного об'єкта. У цьому естетичному дискурсі жінка постає як фігура, здатна акумулювати емоційні, біографічні, культурні й політичні смисли. Візуальні й текстові практики останнього десятиліття створюють поле для оновленого прочитання жіночого як фігури пам'яті, травми, спротиву і ритуалу зцілення. Так, мурал «Вільна» О. Корбана показує нам узагальнений образ української жінки, яка чекає, сподівається й вірить. Вона не має конкретного прототипу, а є символом тисяч жінок, які залишаються у тилу, бережуть дім і тримаються, поки їхні близькі захищають країну. Мурал «Скрипачка» – це не просто зображення, а настрій. За словами художника, його головна ідея – передати звук через зображення, аби кожен, хто подивиться на дівчину зі скрипкою, відчув музику.

Мурал «Жінка як фенікс» із серії «Народжена з попелу» – це потужний візуальний образ, що розкриває метамодерністське розуміння жіночої суб'єктивності як такої, що народжується з руйнування, болю та досвіду травми, але трансформує їх у нову силу буття. Головна авторка проєкту – Ю. Абрамова, співавторка ескізу – Я. Власенко-Бернадська. Символ фенікса втілює циклічність життя, відродження та безперервність духовного оновлення, що резонує з метамодерністською філософією коливань між полюсами відчаю та надії, руйнування та творення, хаосу та гармонії. У цьому контексті жінка постає не як жертва, а як екзистенційний суб'єкт, який свідомо обирає життя попри біль. Її відродження – це акт філософського самоствердження, в якому тіло, досвід і дух стають простором для самопізнання. Саме через образ фенікса проєкт проголошує ідею жіночої сили як енергії, що долає межі насильства та соціальних стереотипів, стверджуючи цінність існування. З точки зору метамодерністської естетики, цей мурал являє собою новий синтез емоційності та раціональності, де співчуття поєднується з активною позицією, а краса – з етичним змістом. Візуальний символ стає не лише

художнім жестом, а й метафізичним твердженням: жінка – це фенікс сучасного світу, народжений з попелу насильства, байдужості та страху, що перетворює власну вразливість на джерело оновлення та світла. Таким чином, мурал «Жінка як фенікс» у просторі метамодерністської культури є образом трансцендентної жіночої сили, що об'єднує біль минулого та потенціал майбутнього, символізуючи появу нового етапу гуманістичного мислення – жінки, яка існує не в тіні, а у власному сяйві відродження. «Так і наші героїні – народжені з попелу. Не дивлячись на насильство, як фізичне так і моральне, вони залишилися сильні духом і хочуть своїм прикладом показати – можна жити, а не існувати. Кожна жінка гідна бути щасливою. Ми хочемо створити мурали як символ боротьби з насильством, як уособлення початку самої жінки», – ідеться у дописі київської художниці Є. Фуленн, яка відома як своїми фотороботами на міфологічні та казкові теми, так і скандальними муралами, що викликають суперечливі реакції.

Команда «PastART studio» у 2020 р. завершила створення найвищого живописного муралу в Європі під назвою «Материнство», який уособлює стійкі сімейні цінності. За час війни створено багато патріотичних муралів у різних містах України. Так, особливо хочеться відзначити два мурали, які ввійшли в ТОП-10: «Красавица терпiti не буде» рівненського художника К. Качановського та «Свята Джавеліна», зокрема, останній створений за ініціативою однойменного благодійного проєкту «Saint Javelin», заснованого колишнім канадським журналістом з українським корінням К. Борисом. Зобразити цей стрит-арт доручили творчій групі з Харкова Kailas-V.

Таким чином, українське вуличне мистецтво, зокрема мурали, стає не лише естетичною, а й філософсько-антропологічною практикою, в якій жіночі образи набувають метамодерного виміру. Вони формують нову парадигму жіночої суб'єктивності, засновану на здатності до емпатії, саморефлексії та духовної трансформації. Саме через такі твори сучасна українська культура проголошує не лише естетичне, а й етичне оновлення світу, де жінка постає як носійка гуманістичних смислів та джерело життєствердної енергії.

ФЕНОМЕН УСТРЕМЛІННЯ У МУЗИКОЗНАВЧОМУ РАКУРСІ КУЛЬТУРИ

Громченко В.В., Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради, e-mail: gromchenko.valeriy@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-2446-2192

Представлено осмислення явища устремління в контексті музикознавчої проєкції культури, усвідомлюваної як почитання світла, краси, Духу Любові. Означено форму сценічно-одноосібного виконавства соло як потенційно генеруючу відчуття устремління до світла духо-